

تقریر درس خارج فقه الصلاة آیت الله اراکی رحمته الله

مقرر	حجت الاسلام مرتضی اسدیان	جلسه	۶۵	تاریخ	۱۴۰۰/۱۱/۲۵
عنوان اصلی درس	نماز مسافر				
عنوان دوم	شرائط وجوب تقصیر				
شرط اول	قطع مسافة				
شرط دوم	قصد مسافة				
شرط سوم	استمرار قصد				
شرط چهارم	سفر، سفر معصیت نباشد				
عنوان فرعی	مطلب سوم: مصداق دوم: سفر الزوجة مع نهی الزوج				

الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین

فرارسیدن ایام و لیالی بیض را خدمت شما تبریک عرض می کنیم ان شاء الله خدا توفیق طاعت و عبادت این شبها و روزها را عنایت کند دعاهاى همه شما و ما مستجاب باشد و خداوند فرجی کند بر این امت با تعجیل در فرج حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف در حل گرفتاری ها و مشکلات جامعه ما.

مرور درس گذشته

بحث ما در مصادیق سفر معصیت بود، که بحث مربوط به سفر الزوجة بغیر اذن زوجها رسیدیم و گفتیم برای تنقیح این مطلب باید در چند مطلب بحث کنیم:

مطلب اول: وجوب طاعة الزوجة لزوجها مطلقا بود، گفتیم دلیلی بر آن نیست. [دلیلی بر اطلاق آن نیست].
مطلب دوم: مصادیقی که وجوب اطاعت دارد را بررسی می کردیم:
مصادیق اول: مسأله وجوب اطاعة الزوج در موارد تمکین جنسی بود؛ که گفتیم از مصادیقی است که گرچه اطلاق ثابت نشد اما وجوب الطاعة در این مورد ثابت است.

مصادیق دوم: مسأله خروج عن بیتها

بحث امروز ما نیز در همین مسأله است که زن برای بیرون آمدن از خانه باید از شوهر اجازه داشته باشد.
ما بحث مفصلی داریم که اشاره ای در این بخش به آن می نماییم و آن مسأله مؤسسه و یا بنیاد خانه که اساس شکل گیری خانواده است می باشد؛ ما در مباحث خانواده و... گفتیم در اسلام مقصود از اهل البیت خانواده است اما قبل از آن بحث خود بیت مطرح است برخلاف تفکر غربی که خانه یا بیت را خوابگاه خانواده می داند در اسلام بیت نه تنها خوابگاه تنها نیست بلکه محل زندگی اصلی مردم خانه است.

لذا اگر بخواهند کسی را توصیف کنند که شخصیت مستحکمی دارد و تربیت یافته است می گویند او ابن البیت است و اگر بخواهند بگویند تربیت یافته نیست می گویند ابن الشارح؛ این واژگان اسلامی است و برخواسته از فرهنگ عربی جاهلی نیست و برخواسته از فرهنگ دینی مسلمین است که بیت خود یک مؤسسه است در نگاه اسلام بلکه جامعه را بیت می سازد و بیت است که خانواده را می سازد، خانواده بدون بیت خانواده نیست و و لذا اگر خانواده باشد اما بیت نباشد این خانواده جامعه ساز نخواهد بود.

من خیلی دوست داشتم که یکی از بزرگان در مسأله بنیاد خانه قبل از مسأله بنیاد خانواده بحث نمایند که در قرآن و اسلام مسأله بیت بسیار مطرح شده است، اما متأسفانه کمتر مورد توجه قرار می گیرد.

نظیر:

قوله تعالی:

﴿فِي بُيُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ﴾؛

یا

﴿قَالُوا أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحْمَتُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَجِيدٌ﴾؛

یا

﴿وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾؛

و ما اساس شکل گیری جامعه اسلامی را اهل بیت محمد صلی الله علیه و آله می دانیم و این بیت فاطمه علیها السلام مخصوصاً در روایات مکرر تکرار شده است.

گفتیم این بیت شکل نمی گیرد مگر آنگاه که این بیت یک مسئولی داشته باشد که همیشه قائم به امر این بیت باشد و آن را مدیریت کند که متأسفانه در فرهنگ غربی که منتقل به کشور ما هم شده زن خانه دار را می گویند بی کار است و کسی کار دارد که در خیابان ها می گردد و کاری پیدا می کند و گاهی زن موفق را زنی می دانند البته این بد نیست نه آنها هم موفق اند اما می گویند گارسونو خدمت گذار هواپیما و دکت رو موفق است اما اگر در خانه باشد و به امور خانه برسد می گویند او موفق نیست اگر این خدمت را به خانواده و فرزندان و همسرش بکند می گویند کلفتی آنها خدمتی که در منطق اسلام بزرگترین عبادت و ارزش را دارد به او نمی گویند موفق است با اینکه در نگاه اسلام موفق ترین زن آن زنی است که همسر و مادر خوبی باشد لذا در روایات آمده است که: «جِهَادُ الْمَرْأَةِ حُسْنُ التَّبَعْلِ»^۴.

۱. سورة نور: ۳۶.

۲. سورة هود: ۷۳.

۳. سورة احزاب: ۳۳.

۴. کافی؛ ج ۹، ص ۳۷۰.

خلاصه مسأله بیت مهم است و اینکه مسئول این بیت کیست زن خانه است ما نمی‌خواهیم وارد شویم که اگر دوستان همت گماشتند و وارد این مباحث شدند بدانند چیست؛ در روایات داریم وقتی حضرت امیر علیه السلام و حضرت زهرا علیها السلام خدمت رسول اکرم صلی الله علیه و آله رسیدند حضرت علیه السلام کار را تقسیم کرد که مسئولیت تا در خانه با حضرت فاطمه علیها السلام و مسئولیت خارج خانه با امیرالمؤمنین علیه السلام است؛ و این بخش اول کار که مسئولیت زن تا در خانه است مسئولیت‌اش کمتر نیست از مرد؛ اهمیت آن کمتر نیست؛ بلکه گاهی اهمیت آن بیشتر است.

اینکه شوهر در منزل باشد و زن در خانه این همان چیزی است که در فرهنگ غربی انسان وارونه تربیت می‌شود چیزهای خوب می‌شود بد و بد می‌شود خوب.

بنابراین مسأله اینکه «لاتخرج من بیتها» از باب ظلم به زن نیست، این ساختن جامعه است برای اینکه خانه صاحب پیدا کند زیرا خانه بی صاحب، انسان در آن بار نمی‌آید، خانه‌ای که شوهر که به خانه می‌آید خانه آماده باشد و بچه‌ها در خانه تربیت بشوند و خانه مرتب باشد همانطور که جامعه باید نظم داشته باشد خانه هم همین است جامعه بی نظم منشأ گرفتاری افراد جامعه است و نظم درون خانه در درون خانه به عهده زن است و اینکه فرزندان را اداره کند و شرایط زندگی را برای خود و شوهرش اداره کند بر عهده زن است.

بحثی را ما مقدمتاً بر این بحث داریم که خانواده در اسلام منشأ وحدت شخصیت زوجین می‌شود که دو شخصیت دور از هم بعد از ازدواج این دو شخصیت به هم پیوندی می‌خورند که غم یکی غم دیگری می‌شود و شادی یکی شادی دیگری و این فقط در نگاه اسلامی است که این اتفاق برای آن می‌افتد این ارزش‌های بلند انسانی است نه اینکه به مسخره بگیرند، زنی که فداکاری برای شوهرش می‌کند بزرگترین خدمت را به جامعه و بشریت می‌کند خانه آرام و منظم و خانه‌ای که دارای مسئول است مسئولی که باید بر سر کارش باشد و لذا مدیر که پروازی باشد و سر کارش نباشد وضع خراب می‌شود.

اما ادله:

روایات زیادی داریم:

روایت اول: از مرحوم صدوق

«وَبِإِسْنَادِهِ عَنْ شُعَيْبِ بْنِ وَاقِدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ علیه السلام فِي حَدِيثِ الْمَنَاهِي قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صلی الله علیه و آله أَنْ تَخْرُجَ الْمَرْأَةُ مِنْ بَيْتِهَا بِغَيْرِ إِذْنِ زَوْجِهَا فَإِنْ خَرَجَتْ لَعَنَهَا كُلُّ مَلَكٍ فِي السَّمَاءِ وَكُلُّ شَيْءٍ تَمُرُّ عَلَيْهِ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ حَتَّى تَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهَا وَنَهَى أَنْ تَتَزَيَّنَ لِغَيْرِ زَوْجِهَا فَإِنْ فَعَلَتْ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُحْرِقَهَا بِالنَّارِ»؛

حدیث مناهی که در ضمن روایت آمده بسیار مفصل است که مناهی که از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت شده در این حدیث وارد شده است.

اینها ارزش‌های بلند جامعه است، جامعه ساخته شده این است که زن درون این جامعه بماند سر کار خودش این خوب است؛ یک سرباز اگر سر کار خودش نباشد دشمن مرز را می‌شکند و وارد کشور می‌شود و می‌کشد و می‌برد و لذا مرز خانه توسط مسئول این خانه یعنی زن نگهداری می‌شود.

البته کلاً این سند سند تامی نیست به علاوه شعیب بن واقد هم توثیقی ندارد، اما مضامین آن قوی هستند و توسط باقی روایات تایید می شود؛ دلالت روایت بر حرمت خروج عن بیتهای غیر اذن زوجها تام است.

مدیریت کلان خانه به عهده مرد است مدیر خاص داخل خانه زن است؛ مثلاً مسئولیت خرید کردن با مرد است بلکه اگر زن هم برود اشکالی ندارد اما در اصل کار بر عهده مرد است و باید کار کند و پول بیاورد و انفاق کند بر اهل خانه و کلاً انفاق و هزینه های خانه به عهده مرد است و لذا فرمود: «...لِلرَّجَالِ عَلَيْهِنَ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ»؛ و قوامیت مالی و مسئولیت تأمین هزینه های خانه را به عهده مرد گذارده است و زن مسئولیتی ندارد.

روایت دوم: صحیحۀ قرب الاسناد

«عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِي كِتَابِهِ عَنْ أَخِيهِ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْمَرْأَةِ أَلَهَا أَنْ تَخْرُجَ بِغَيْرِ إِذْنِ زَوْجِهَا قَالَ لَا وَسَأَلْتُهُ عَنِ الْمَرْأَةِ أَلَهَا أَنْ تَصُومَ بِغَيْرِ إِذْنِ زَوْجِهَا قَالَ لَا بَأْسَ؛ أَقُولُ: وَتَقَدَّمَ مَا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ فِي الصَّدَقَاتِ وَغَيْرِهَا وَيَأْتِي مَا يَدُلُّ عَلَيْهِ»؛

سؤال می شود که آیا زن می تواند بدون اذن همسرش از خانه خارج شود؟ فرمودند: لا؛ که این استیذان در اینجا شرط است.

روایت سوم: صحیحۀ محمد بن مسلم

«عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ ابْنِ مَحْبُوبٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ عَطِيَّةَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام، قَالَ: «جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ صلى الله عليه وآله، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا حَقُّ الزَّوْجِ عَلَى الْمَرْأَةِ؟ فَقَالَ لَهَا: أَنْ تُطِيعَهُ وَلَا تُغْصِبَهُ، وَلَا تَصَدَّقَ مِنْ بَيْتِهِ إِلَّا بِإِذْنِهِ، وَلَا تَصُومَ تَطَوُّعًا إِلَّا بِإِذْنِهِ، وَلَا تَمْنَعَهُ نَفْسَهَا وَإِنْ كَانَتْ عَلَى ظَهْرٍ قَتَبٍ، وَلَا تَخْرُجَ مِنْ بَيْتِهَا إِلَّا بِإِذْنِهِ، وَإِنْ خَرَجَتْ مِنْ بَيْتِهَا بِغَيْرِ إِذْنِهِ، لَعَنَتْهَا مَلَائِكَةُ السَّمَاءِ وَمَلَائِكَةُ الْأَرْضِ وَمَلَائِكَةُ الْعُصْبِ وَمَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ حَتَّى تَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهَا فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ أَكْظَمُ النَّاسِ حَقًّا عَلَى الرَّجُلِ؟ قَالَ: وَالِإِذْ، قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ أَكْظَمُ النَّاسِ حَقًّا عَلَى الْمَرْأَةِ؟ قَالَ: زَوْجُهَا، قَالَتْ: فَمَا لِي عَلَيْهِ مِنَ الْحَقِّ مِثْلُ مَا لَكَ عَلَيَّ؟ قَالَ: لَا، وَلَا مِنْ كُلِّ مِائَةِ وَاحِدَةٍ قَالَ: فَقَالَتْ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ نَبِيًّا لَا يَمْلِكُ رَقَبَتِي رَجُلٌ أَبَدًا»؛^۳

فردا میلاد حضرت امیر عليه السلام است این میلاد را به همه شما تبریک عرض می کنیم ان شاء الله توفیق تبعیت از ولی امر از ولی الهی و اولیا الهی خدا عنایت کند فهم ولایت عمل به ولایت تا مقام حضرت امیر عليه السلام را بهتر بشناسیم هنوز هم حق ایشان ادا نشده است آدم فکر که می کند که چه صبری داشت ایشان این است که بزرگترین پدیده تاریخ انسانی و بشریت کاری است که علی ابن ابی طالب عليه السلام کرده اند طوری عمل کردند که اسلام را نگه دارند علی رغم آن اتفاقاتی که بعد از رحل رسول خدا صلی الله علیه وآله رخ داد اینگونه اتفاقات در ادیان سابق که اتفاق می افتاد دین از بین می رفت اما سیاست امیرالمؤمنین عليه السلام و ائمه اطهار عليهم السلام دین را نگه داشت؛ خود ایشان می فرماید:

«أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ بَعَثَ مُحَمَّدًا صَ نَذِيرًا لِلْعَالَمِينَ وَمُهَيِّمًا عَلَى الْمُرْسَلِينَ فَلَمَّا مَضَى تَنَازَعَ الْمُسْلِمُونَ الْأَمْرَ مِنْ بَعْدِهِ فَوَاللَّهِ مَا كَانَ يُلْقَى فِي رُوعِي وَلَا يَخْطُرُ بِيَالِي أَنَّ الْعَرَبَ تُزْعِجُ هَذَا الْأَمْرَ مِنْ بَعْدِهِ ص عَنْ أَهْلِ بَيْتِهِ وَلَا أَنَّهُمْ مُحْخَوْهُ عَنِّي مِنْ

۱. سورة بقره: ۲۲۸.

۲. وسائل الشيعة؛ كتاب النكاح، ابواب مقدمات النكاح، باب ۷۹، ح ۵.

۳. کافی؛ ج ۱۱، ص ۱۶۱.

بَعْدِهِ فَمَا رَاعِنِي إِلَّا انْثِيَالَ النَّاسِ عَلَى فَلَانٍ يُبَايِعُونَهُ فَأُمْسَكْتُ [بِيَدِي] حَتَّى رَأَيْتُ رَاجِعَةَ النَّاسِ قَدْ رَجَعَتْ عَنِ الْإِسْلَامِ
يَدْعُونَ إِلَى مَحَقِّ دِينِ مُحَمَّدٍ ﷺ فَخَشِيتُ إِنْ لَمْ أَنْصُرِ الْإِسْلَامَ وَأَهْلَهُ أَنْ أَرَى فِيهِ ثُلْمًا أَوْ هَدْمًا تَكُونُ الْمُصِيبَةُ بِهِ عَلَيَّ
أَعْظَمَ مِنْ قَوْتِ وَلَايَتِكُمْ الَّتِي إِنَّمَا هِيَ مَتَاعُ أَيَّامٍ قَلِيلٍ يَزُولُ مِنْهَا مَا كَانَ كَمَا يَزُولُ السَّرَابُ - [و] أَوْ كَمَا يَتَقَشَّعُ
السَّحَابُ فَتَهَضُّتُ فِي تِلْكَ الْأَحْكَامِ حَتَّى زَالَ الْبَاطِلُ وَزَهَقَ وَاطْمَأَنَّ الدِّينُ وَتَنَهَّنَا؛

که دین در نتیجه سیاست های علوی جان گرفت؛ ان شاء الله بر شما و بر همه مسلمین مبارک باشد.

و صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ